

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 49.

V Ljubljani, dne 16. novembra 1906.

Letnik I.

Gnojnica,

Dr. Tavčarjev prijatelj Podgoršek v Ameriki...

Pred dunajskim deželnim sodščem se je vršila začetkom tega meseca veleznimiva razprava. Na zatožni klopi je sedela neka ženska Riehl, poleg nje pa njena pomočnica Pollak, neki König in pa več njenih suženj, ki so pred preiskovalnim sodnikom napačno izpovedale, ker so se bale Riehlove, a pozneje preklicale svojo izpoved.

Liki baklja je posvetila ta razprava v razmere, ki vladajo v templjih naše moderne izkoriščevalne in kakor sama sebe nazivlja, prosvitljene družbe.

Nekaj izpovedij prič navedimo. Časnikar Bader je v svojem listu, opozorjen po nekem svojem prijatelju, razkril smrad iz Riehlove gnojnice. Obiskal je v zloglasni hiši neko König. Odkrila mu je, kako postopajo z njo. Na golem svojem telesu mu je pokazala rane, ki so ji jih prizadeli gotovi gospodje, ki so plačali za to zabavo 50 do 100 kron. Königova je hotela pobegniti, a po Riehlovi podkupljeni oči je prišel k hčeri in jo toliko časa pretepal, da je pokleknila pred Riehlovo in jo prosila odpuščanja in seveda morala ostati tudi v hiši. Policistom si ni upala povedati ničesar, ker je občevala z njimi Riehlova jako prijateljsko. Priča je pripovedovala, da je zaman poizkušal, da bi posredovala policija. Königovo so šele izpustili, ko je odločno nastopil zanj, a prej so ji še zagrozili s prisilno delavnico. Mehki, liki vosek, so šele postali, ko je vso stvar priobčil v svojem listu.

In tudi, ko je bila prosta, so jo še zasledovali Riehlove ovaduh in ovaduhinje. Deklica zdaj služi in se pošteno zadržuje.

O neki drugi deklici je izpovedal Bader, da je skočila s prvega nadstropja na cesto in se poškodovala na nogi. Beg se je pa popolnoma ponesrečil.

Ana Koisl je povedala Baderju, da je vstopila kot šivilja v Riehlovo hišo novembra 1904, stara 16 let. Neko noč jo je porinila Riehlova v takozvani italijanski salon, kjer jo je nekdo posilil. Njenih klicev na pomoč ni čul nihče. Postala je kmalu mati. Riehlova ji je dala 10 kron.

Mačeha Ane Krist, Barbara Koclich, je izpovedala, da ji je plačevala Riehlova za hčer pet goldinarjev mesečno. Navedeni slučajji zadostujejo. Deklice v Riehlovke hiši niso dobile od lastnice nobene plače. Dati so ji morale vse, kar so zaslužile. Bile so v pravem pomenu besede jetnice, sužnje, ki so morale tičati zaprte v zloglasni hiši. Pobegniti niso mogle, ker niso imele zadostne obleke, da bi morale na ulico. Riehlova jih je pretepalava za vsako malenkost. V tej moderni hiši sta bila navadno orodje za krotitev Riehlovkinih suženj pasji bič in železni drog. Srečna ona njena sužnja, ki je bila nabunkana le s pestjo.

Policija je igrala v tej moderni žaloigri jako čudno vlogo. Že l. 1899 je romala v koč neka ovadba glede na nečuvvene razmere v hiši Riehlove. Tudi druge ovadbe je doletela ravno taka usoda. Poročevalec, višji policijski komisar Helkl, je izpovedal, da sam ni bil nikdar v zloglasni Riehlovkini hiši. Kanclistu je izročil nadzorstvo. Policijski komisar Zdrubek je izpovedal med drugim, da je prepustil revizijo policijskim agentom, ker bi trpela uradniška čast, če bi sam izvršil revizijo.

Najbolj je pa presenetilo javnost, ker policijski komisar Schmidt in nadzornik

policijskih agentov Piss nista hotela izpovedati na gotova vprašanja.

Riehlovki, njenima sokrivcema, kakor tudi napačnim izpovedovalkam je prisodilo sodišče primerne kazni. Proti policijskim uslužbencem dr. Lockerju, Leop. Schmidt in agentu Pissu so pa uvedli disciplinarno preiskavo in jim že prepovedali, da ne smejo vršiti službe.

* * *

Glasilo naše napredne slovenske liberalne stranke bi bilo rado poročalo o tej stvari. No pa so to opustili. Izpustili so le neko smrdljivo bombo v svojem listu, kjer se hvalijo da so stvari, ki so se svoj čas dogajale v znani ljubljanski zloglasni št. 13, nedolžne nasproti dogodkom v hiši Riehlove. Seveda, nedolžno je vse, kar se je dogajalo v beli Ljubljani v tej hiši, ko je županaval slovenski prestolci mož, ki mu je čast življenje, gospod župan Ivan Hribar.

A ker tako ljubimo naše preljubeznjive liberalce, ki so se, kakor dokazuje Kham, razvili iz raka, pa se hočemo le nekoliko ozreti nazaj, kakšne razmere so vladale v tej ljubljanski gnojnici v Zvonarskih ulicah. Je potrebno, da nekoliko obudimo spomin nanjo.

V ljubljanski zloglasni gnojnici, ki še obstoji, so bile dekleta liki sužnje zaprte. Ki je hotela zapustiti hišo, so ji grozili s šubom. Lastnica hiše, madame (tako so jo nazivali ljubljanski policaji, najvišji do najnižjega) Löwy je znala že vse tako urediti, da so ji morale izročiti njene sužnje prav vse, kar so zaslužile in so imele še vse polno dolga. Tudi pretepalava jih je. Delala je to vse prav lahko, saj je bila velika prijateljica bivšega ljubljanskega policijskega

Janez Korenčan.

Svatba.

Predmestna slika.

Ob oguljeni rdeči mizi sedi najboljši predmestni godec Lukež Kolesec in nateguje harmoniko. Razgreti pari se vrste po luknjičavem tlaku, in dušič prah se dvije pod začrneli strop. Tutam se ujame pijana pesem s hreščečo harmoniko.

Zenin Andrej je vesel izbornega godca, in vabi nevesto Anko na ples.

»Daj, dušiča, zaplešiva poskočno polko, da se naseli veselje tudi preko tvojih zardelih lic... dušiča dvigni se!«

Lepe in proseče so ženinove besede in zdé se zardeli Anki kakor razmišljena molitev. Dvigne se nevestka in ženin jo popelje med pare.

Lukež Kolesec si potegne z debelimi prsti preko umetniških kodrov in nategne harmoniko, menita prav zato, ker plešeta ženin in nevesta.

Tam v kotu ob oguljeni mizi pa sedi Lukežev zvesti prijatelj Marko. Mračen mu je obraz in oči krvave.

— Ka-áj, Andrej zopet pleše z Anko? Ehé, ta hinavska ljubezen! Kaj pa je bilo pred leti, ti Anka, ti nevestka zála... Ka-áj?

Glasno zatuli Marko in se ozre s pijanimi očmi po mizah in po vrtečih se parih. Vsa glasna družba se obrne proti Marku, mlademu pijancu.

— Dá, dá, Anka! Zdaj si sebi naprtila ženina k, i je trezen ter si zapustila Marka-pijanca. Tega ne pozabim... ti nevestka Anka!...

Slišala je nevesta grohotajoče besede, ko se je približala plesaje mizi tam v kotu, in tedaj so ji zalile solze golobje oči. Tesneje se je oklenila ženinove roke, in bilo jo je strah.

— Oo, Anka, ali misliš, da si pojdem zato k sv. Katarini zdraviti bolno glavo? Le pleši, Anka, ker se tako rada vrliš... ti neumna vrtoglavka!...

Govoril je Marko pridušene besede in je polival vino po mizi.

Gledali so ga svatje po strani in bilo jih je sram. Tudi ženin Andrej je ujel par besedi, a se ni zmenil zanje, ker je vedel, kako je Marko pijan...

»Meni je težko, Andrej, nehajva!«

Pogledal je ženin v nevestine golobje oči in je zapazil solze v njih. Tudi zardela lica so bila vlažna in žalostna.

»Zakaj si žalostna, nevestka moja? Poglej, dušiča, jaz se pa veselim, da se dopolnjuje veselja dan.«

Nevestka otré s čipkastim robcem solze in se nasmeje ženinu oči v oči. Ali tudi v njenem nasmehu leži toliko prikrite žalosti, da se poloti Andreja-ženina bojazen.

Oba sedeta za mizo, pogrnjeno z rdečim prtom in z vrčem pisanih rož na sredi. Ostali svatje pa se vrté dalje, da se trese luknjičavi pod.

Nevesti postaja težko v šumu in prahu. Tesno se oklene ženina ter ga pogleda z zaupnim pogledom.

»Veš Andrej, ko sva midva plesala, je govoril Marko grde besede. In potem je zatulil... o Andrej moj, pomagaj mi!«

Naslonila se je na njegove prsi in je zahtela. Dvigala so se ji vroča nedra v krčeviti bolesti. »Andrej, Andrej!«

»O dušiča moja, ne jokaj, prosim te. Saj vse vem. Marko je pijanec in prav je, da si ga pustila.«

burjen, da se drzne oni človek mu tako pobalinsko psovati in tako barabski prevrniti hčeri voziček. Pred porotniki bi bila obadva brez vsake dvojbe oproščena. Učeni sodniki seveda morajo soditi po mrtvi črki. In zato so ju obsodili, ki sta kriva sicer v zmislu naših starih postav, a ne hudo delca v očeh razsodnih ljudi, ki vedó dobro, da bi sami postopali v takih slučajih hujše, negoli sta postopala onadva: ubogi delavec in pa njegova hči. Shod je sklepal o korakih, da se izposluje žrtvi naše salomonske justice pomiloščenje.

Promet »Kršč. gospodarskega društva« v Idriji. V mesecu septembru. Prejemki: vplačani deleži 7 kron, pristopnine 2 K, za prodano blago 8918 K 87 vin., skupaj 8927 kron 87 vin. Izdatki: Za blago 8580 K 70 vin., voznina 285 K 90 vin., užitnina 178 kron 63 vin., upravni stroški 215 K 01 vin., razno 3 K 60 vin., skupaj 9272 K 84 vin. Promet 18.200 K 71 vin. v mesecu oktobru. Prejemki: Vplačani deleži 9 K, za prodano blago 8879 K 01 vin., skupaj 8888 K 01 vin. Izdatki: Za blago 8456 K 08 vin., voznina 389 K 05 vin., užitnina 104 K 94 vin., davki 250 K, upravni stroški 176 K 47 vin., zavarovalnina za blago 20 K 15 vin., razno 2 K 96 vin., skupaj 9399 K 65 vin. Promet 18.287 K 66 vin.

Okno v svet.

»Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« je vpeljala nove jako lične nabiralnike. Nabiralnik je podoba prosečega otroka, ki nosi na tablici napis: »Mal položi dar — domu na oltar.« Spodaj je zaznamovan popoln družbin naslov. Misel nabiralniku je ta, naj bi ta proseči otrok izprosil prav mnogo darov za našo šolsko družbo. Nabiralniki, 32 centimetrov visoki, bodo gotovo kinčali vsak prostor, kamor se postavijo. Bode naj to gostilna, ali trgovina, ali privatna hiša. Izdelani so popolnoma umetnostno. S tako podobo je družba hotela vplivati tudi na estetičnost čutov našega ljudstva. Ker so družbo stali veliko, sklenil je vodstveni odbor, da naj se ob naročitvi za vsacega priloži svota 10 kron. Ostali bi pa tudi potem še družbina last. Naročajo se pri družbinem vodstvu v Ljubljani. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda. V Ljubljani, dne 12. novembra 1906.

Pismo iz Amerike.

Iz Brooklyna, N. Y. (Rašaelova družba; delavske razmere; društvo sv. Petra. O Rašaelovi družbi najprej nekoliko besedi. V gmotnem oziru mi ta družba direktno ni koristila, pač pa indirektno. Ker sem iz Ljubljane do Bremena srečno potoval, nisem iskal nikjer kakih pojasnil, a v Bremenem sem takoj poiskal dotično kapelico, kamor sem hodil k sveti maši, kakor so storili tudi drugi, s katerimi smo potovali skupaj. Jako dobro pa mi je došla misijonska postaja (Leo Haus) v New Yorku; tam sem bival štiri dni in med tem časom sem imel priliko poiskati Slovence, pri katerih sem dobil ceneje stanovanje. Ta Leo Haus priporočam vsakemu, kdor misli tukaj ostati in nima nikakega znanca, pri katerem bi mogel precej prvi dan dobiti stanovanje, ker drugače lahko pride v roke sleparjem, katerih je tukaj dosti. Prvi čas se mi je godilo zelo slabo radi jezika in nepoznanja tukajšnjih razmer, a sedaj sem pa že zadovoljen. Delam po devet ur na dan; v soboto osem ur; zaslužim 26½ centov na uro. Član sem dveh podpornih društev: prvo je društvo sv. Franciška Seraf. v New Yorku, ki je spojeno s Slovensko Katoliško Jednoto, in drugo je društvo sv. Petra v Brooklynu, spojeno z Jugoslovansko Katoliško Jednoto. Ako sem bolan, dobim od vsakega društva en dolar na dan, ako mi umrje moja žena, dobim 500 dolarjev, in ako umrjem jaz, dobi moja žena 1000 dolarjev, in vse to me stane približno tri dolarje na mesec. — Za sedaj nekoliko opi-

šem samo najmlajše društvo sv. Petra, J. S. K. J., katerega ustanovnik sem bil tudi jaz. Pred 2 letoma, smo ustanovili to društvo, in še potem precej časa, radi velikega nasprotovanja od naših lastnih rojakov, smo imeli velike težave z njim. S trdno voljo in neutrudljivim delom smo danes ponosni na to, da društvo razpolaga z 200 dol. gotovine v blagajni in s 40 dobrimi člani. Ker pa društvo želi kolikor mogoče zadostiti pravilom naše Jednote, ki zahteva svojim članom poleg gmotne podpore po vsej mogočnosti skrbeti tudi za njih večno srečo ter splošno naobrazbo, zato je naše društvo začelo misliti, kako bi storilo kaj v izobrazbo svojih članov in sploh tu bivaajočih naših rojakov. Ker sem jaz tudi odbornik, sem povedal drugim o »Kršč. soc. zvezi« v Ljubljani ter o publikacijah, katere je ta nekdanja izdajala. Zato sem naprosen, ako mi je mogoče kaj natančnejšega poizvedeti, če bi se moglo kaj primernega za nas dobiti od »Kršč. soc. zveze«. Tukaj je navada naših društev v korist društvene blagajne prirejati zabave, na katerih vspredu je vedno eno in isto: ples, k večjemu še kaka šaljiva pošta in par fantovskih pesmi. Zato hočemo pričeti s predstavami, a ker se moramo ozirati najprej na priproste ljudi (ker frakarji so i tu frakarji), kateri so res potrebni izobrazbe, zato želimo dobiti za pričetek komičnih predmetov, ker s tem jih bo najložje pridobiti. — Prihodnjič kaj več.

Združenje podjetnikov fabrikantov napreduje. Tvorničarji email-posod so se združili v kartel, ki obsega avstrijske in pa nekaj tvornic v Nemčiji. Združili so se v kartel nadalje tudi tvorničarji za pod-

plate, za sten (taht) in pa tvorničarji, ki izdelujejo lep. Dva tiča ustrela v kartele združeni tvorničarji tako na en mah. Na eni strani pritiskajo delavce pri plačah, na drugi pa draže blago in stiskajo kupujoče občinstvo. Nasproti kartelom jako ostro nastopa vlada severnoameriških Združenih držav, ki kartelirane bogataše kaznuje.

„Naša moč“

izhaja vsak petek.

Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:

za male šestopne oglase: 6 vrstic 70 v., 12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24 vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo: 1 krat 9 v. petit vrsta, 2 krat 7 v. petit vrsta, 3 krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravništvo

„Naše moči“

Kopitarjeve ulice štev. 2.

Ljubljana

Stari trg 10.

Ivan Podlesnik ml.

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji.

Velika zaloga. ✦ Solidno blago. Zmerne cene.

(Sklicateljem na ta oglas znaten popust.)

8 52—12

Kdor hoče res postrežen biti z

dobrim, naravnim belim in črnim vinom,

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko

v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

Ne prezrite!